

личностно-ориєнтованим.

Пути духовного самосовершенствования включають розвиток і розширення свідомості, очищення, послідовність і стійкість в шляху, формування культури мислення.

Процес духовного самосовершенствования включає процес душевного виховання, що означає набуття здатності любити, прощати, творити добро, бути милосердними, знаходити радість в праці. По думці М. Евтуха, душевне виховання складається з трьох взаємопов'язаних процесів: самопізнання, самовладання і самопримусування. Шляхи духовного розвитку людства повинні включати:

1) формування нового світогляду, базуючогося на платформі нових поглядів на устрій світу;

2) формування нового уявлення про складну багатовимірну цілісну організацію людини;

3) формування розуміння провідної ролі духовності в процесі створення здоров'я як проявлення вищих законів творення;

4) виховання звичок здорового способу життя і навчання реалізації внутрішньої гармонії фізичного, психічного і духовного стану людини, а також його гармонії з природною і соціальною середовищем;

5) формування пріоритету оздоровчих заходів і відповідальності за своє здоров'я протягом усього життя людини;

6) навчання новим технологіям оздоровлення, заснованим на взаємодії енергоінформаційних і матеріальних механізмів дії;

7) підготовка до самореалізації, самосвідомості і співпраці.

Література

1. Гончаренко М.С. Валеопедагогічні основи духовності: Учебне посібник. – Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2007. – 400с.

ПЕДАГОГІЧНІ ФУНКЦІЇ ШКІЛЬНОГО ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТА

Мальований Ю.І. (Київ)

1. Забезпечення індивідуальної орієнтованості змісту освіти: вибір предметів і курсів, які поглиблюють і розширюють передбачений стандарт освітніх галузей їх обов'язковий зміст; підвищення загальноосвітнього, загальнокультурного рівня завдяки вивченню окремих курсів, зміст яких виходить за межі освітніх галузей, передбачених державним освітнім компонентом базового навчального плану, залучення учнів до різних видів практичної діяльності.

2. Забезпечення всебічності розвитку особистості: запобігання односторонньому розвитку; цілеспрямований вплив на розширення спектру інтересів задля повноцінного розвитку і вдосконалення учня.

3. Корекційно-адаптивна функція — використання за потреби можливостей шкільного освітнього компонента для гарантованого досягнення обов'язкового рівня загальноосвітньої підготовки учнів (організація спеціальних занять, групові й індивідуальні консультації, тимчасовий поділ класу на групи для вивчення окремих предметів тощо).

4. Особистісно-розвивальна функція — розроблення й реалізація індивідуальних програм навчання і розвитку дітей з огляду на їхні психофізичні, інтелектуальні та інші особливості.

Пріоритетність функцій шкільного освітнього компонента зумовлюється: 1) освітніми цілями кожного ступеня навчання, 2) особливостями учнівського контингенту конкретної школи. Так, у початковій школі гнучко коригується склад змісту освіти, щоб школярі адаптувалися до навчальної діяльності. Збільшується обсяг рухової активності, організуються оздоровчі заняття або відводиться більше часу на обов'язкові предмети, впроваджується система компенсаційного навчання, проводяться заняття з дітьми, що мають яскраво виражені академічні здібності. За потреби більше уваги приділяють логіко-операційній складовій змісту початкової освіти, уводячи заняття з розвитку логічного мислення та формування інтелектуальних й організаційних умінь — основи успішної навчальної діяльності.

З яких обов'язкових предметів доцільно збільшити навчальний час, для яких учнів? Якою може бути система компенсаційного навчання (індивідуальні, групові консультації тощо)? Як плануєте організувати заняття з дітьми, що мають академічні здібності? Скільки цих дітей? Чи є у шкільному банку курси з розвитку інтелектуальних, організаційних, комунікативних умінь? Скільки дітей вашої школи потребують оздоровчих занять і яких?

Сприяти самовизначенню особистості через введення учнів, зокрема 5—7-х класів, у широкий і різноманітний світ людського життя і діяльності, залучення до різних видів практичної діяльності — завдання шкільного освітнього компонента. Слово, знакові системи, людина, техніка, мистецтво, спорт, природа, народні ремесла, конкретні види практичної діяльності, дослідницькі проекти тощо складають зміст системи різноманітних навчальних курсів шкільного освітнього компонента. Особливістю таких курсів є їх короткостроковість (5–7 годин). Протягом року учень прослуховує кілька уподобаних курсів для оперативного задоволення широкого спектру пізнавальних інтересів, розширення інформованості і світогляду, виявлення і випробування своїх практичних здібностей.

Зменшити навантаженість змісту державного освітнього компонента на цьому ступені навчання допомагає корекційно-адаптивна функція шкільного освітнього компонента. Пропедевтика профільного навчання, що реалізується в старшій школі, може дещо впливати на зміст шкільного освітнього компонента у 8–9-х класах.

Чи всебічно охоплюються сфери життєдіяльності людини предметами, курсами за вибором та факультативними курсами, котрі використовує педагогічний колектив основної школи? Як поліпшити стан справи? Чи використовується банк короткострокових факультативних курсів (15 назв), створений колективом співробітників лабораторії дидактики Інституту педагогіки АПН України? Чи є серед учнів 8–9-х класів бажаччі навчатися за певними профілями? Як можна задовольнити їхні бажання?

Основна спрямованість змісту шкільного освітнього компонента в старшій школі — реалізація різних моделей шкіл не лише академічної, а й прикладної спрямованості через запровадження профільного навчання. Склад профільних предметів не регламентується; він визначається школою з огляду на запити старшокласників і можливості педагогічного колективу.

Підпорядкування освітнього компонента на цьому етапі суто потребам профільного навчання не є педагогічно виправданим. Не менш важливо використати його можливості для самовдосконалення старшокласників.

Чи задовольняють старшокласників наявні профілі навчання? Як ви думаєте розв'язати цю проблему? Які предмети, курси за вибором та факультативні курси для старшокласників є у шкільному банку? Скільки учнів потребують навчання за індивідуальними програмами? Як організуєте цю роботу?

Орієнтовний зміст окремих предметів і курсів шкільного освітнього ком-

понента, дидактичне їх забезпечення (навчальні посібники, дидактичні та інші матеріали) можуть розроблятися на загальнодержавному або регіональному рівнях і за бажанням впроваджуватися школами. Школа може користуватися власними оригінальними навчальними програмами й посібниками. У такому разі ці матеріали підлягають попередній науково-методичній експертизі, яку організують районні (міські) відділи освіти.

ПРОЕКТ КОНЦЕПЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Бурда М. (Київ)

Вона має функціонувати переважно як профільна, тобто освітні послуги мають бути більш індивідуалізованими, функціональними, ефективними і відповідати як потребам молоді людини, так і соціальному замовленню. Принципово нові підходи до організації освіти у старшій школі закладено у Концепції профільного навчання у старшій загальноосвітній школі, яка розроблена відповідно до Закону України "Про загальну середню освіту", постанови Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 р. № 1717 "Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання", а також ґрунтується на основних положеннях Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа) і спрямована на реалізацію Національної доктрини розвитку освіти.

Концепція створювалася "не з чистого аркуша". Розробники намагалися максимально узагальнити і систематизувати існуючий вітчизняний досвід організації профільного навчання в 11-річній школі. А він значний. Кількість профільних шкіл (класів), особливо

міських, з року в рік зростає. У 2003 н.р. 430569 учнів охоплено профільним навчанням. МОН розроблено навчальні плани для основних профілів, відповідні рекомендації, видається, хоча і недостатнім тиражем, навчальна література. Бралися до уваги і зарубіжні продуктивні тенденції профілізації старшої школи, особливо у європейських країнах.

Концепція включає понятійний апарат, принципи, загальні положення, механізми їх взаємодії і педагогічні умови необхідні для профільного навчання. Таке навчання дасть змогу за рахунок змін у цілях, змісту, структурі та організаційних формах освітнього процесу досягти основної мети — більш повно враховувати інтереси, нахили і здібності учнів та створити необхідні умови для навчання старшокласників відповідно до їх професійного самовизначення. З цієї мети випливають основні завдання профільного навчання:

- створити умови для істотного розширення можливостей вибору учнями індивідуальних освітніх програм за рахунок диференціації змісту освіти;
- забезпечити можливості для рівного доступу учнівської молоді до здобуття повноцінної освіти відповідно до її здібностей, індивідуальних нахилів і потреб; виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства;
- розширити можливості соціалізації учнів, забезпечити наступність та неперервність між допрофільною підготовкою і профільним навчанням, профільним навчанням і професійною підготовкою;
- забезпечити умови для життєвого і професійного самовизначення учнів, готовності до свідомого вибору і оволодіння майбутнього про-